

Wat doet Stichting Hulpverlening voor psychisch zieken?

Onder verantwoordelijkheid van de Particuliere Synode Zuid (Zeeland en Goeree-Overflakkee) is Stichting Hulpverlening werkzaam (zie ook blz. 574 van het Kerkelijk Jaarboek 2011). In dit artikel wordt toegelicht wat het oogmerk van de stichting is en waar in de dagelijkse praktijk tegenaan gelopen wordt. Het doel van dit artikel is om het belang van de stichting uit te leggen en om te laten weten in welke situaties een beroep op de stichting kan worden gedaan. De pastoraal werker en een bestuurslid geven een doorkijkje.

Financiële hulp

De huidige vorm van de stichting is in enkele stappen ontstaan. Voor 1990 betrof het een stichting met een financieel oogmerk. Het eerste doel was om Stichting "Toevlucht" mogelijk te maken. Er was toen nog geen overheidssteun, zodat hiervoor veel collectes, giften en leningen nodig waren. Door overheidserkenning werd de noodzaak voor eigen financiering minder. De vrijkomende middelen werden ingezet om "De Werkplekke" van de grond te krijgen. Dit was een soort sociale werkplaats te Kapelle (Zeeland) voor met name bewoners van "Toevlucht". De Jeugdbond heeft door een actie meegeholpen om extra gelden te verzamelen. Daarmee kon het gebouw worden opgeknapt. Het gebouw was in eigendom van de stichting. Toen ook "De Werkplekke" overheidserkenning kreeg en het gebouw kon worden verkocht, kwamen er opnieuw gelden beschikbaar. Daarvoor werd een passende bestemming gevonden. Stichting "OnderDak" ontving een lening voor de aankoop van een woonwinkelpand, eveneens in Kapelle. In deze winkel kwam een project voor vooral bewoners van "Toevlucht". Dit was eigenlijk een verlengstuk van "De Werkplekke". De door bewoners gemaakte spullen werden in de nieuwe winkel verkocht. De rest van het pand werd gebruikt voor de huisvesting voor bewoners met begeleiding op afstand. Stichting "OnderDak" loste de lening in 2003 af. Het geld werd vervolgens uitgeleend aan het Kerkelijk Grootboek.

Pastorale zorg

Vanaf 1997 ontstaat binnen de stichting een nieuwe werkvorm. Dat is de pastorale begeleiding van leden van de Gereformeerde Gemeenten (Particuliere Synode Zuid) die in psychiatrische instellingen verblijven. De pastorale zorg wordt geleverd in overleg met en op verzoek van de kerkenraden. De werkvorm van pastorale begeleiding is een initiatief van het stichtingsbestuur. De Particuliere Synode Zuid honoreert het betreffende voorstel van het stichtingsbestuur, waarna deze werkvorm wordt opgestart. Omdat de taakuitoefening hiermee breder wordt, worden de statuten van de stichting herzien.

De pastorale zorg wordt gegeven in overleg met en op verzoek van de kerkenraden.

Bezoekvrijwilligers

Dan over de werkgroep "Shalom". Vanuit een persoonlijk initiatief werden mensen bezocht door vrijwilligers. Deze bezoeken waren en zijn vooral praktisch van aard. Er kan dan gedacht worden aan samen boodschappen doen, wandelen of een gezellig praatje. De mensen die bezocht worden, hebben te kampen met psychische problematiek. Dit heeft geleid tot het instellen van een werkgroep van vrijwilligers en enkele coördinatoren, de werkgroep "Shalom". Op verzoek van de Particuliere Synode werd deze werkgroep in een later stadium binnen de stichting Hulpverlening gebracht, zodat het bestuur ook de taak kreeg om deze verantwoordelijkheid te dragen. Dit betekent dat door het stichtingsbestuur ook richting wordt gegeven aan de taakuitoefening van de werkgroep. De afgelopen jaren werd een tweetal mooie boekjes uitgegeven voor de doelgroep.

Pastorale zorg, voor wie?

Voor wie wil de stichting er zijn? De psychische problematiek is zeer complex. Dat vraagt om behandeling,



Psychiatrisch ziekenhuis Emergis in Goes.

vaak ook medicatie, en begeleiding door professionele hulpverleners. In het vervolg zal het gaan over het werk van de pastoraal werker. De pastorale zorg is een verantwoordelijkheid van de plaatselijke kerkenraad. In de praktijk blijkt dat het waardevol is als er (op verzoek van de kerkenraad) pastorale hulp geboden kan worden door een gespecialiseerd ambtsdrager. De Stichting Hulpverlening heeft een pastoraal werker in dienst. Dat is de heer G. van Veldhuisen, ouderling te Waarde. Hij bezoekt voornamelijk mensen die verblijven in een psychiatrisch ziekenhuis of die opgenomen zijn op de PAAZ-afdeling (psychiatrische afdeling) van een algemeen ziekenhuis. Maar ook mensen in een beschermende woonvorm behoren tot de doelgroep. Soms blijft de pastoraal werker na ontslag de mensen aansluitend nog enige tijd bezoeken in de thuissituatie. Op dit moment staan er 30 tot 35 namen op zijn bezoekslijst.

Het is waardevol als er pastorale hulp geboden kan worden door een gespecialiseerd ambtsdrager.

Waarom deze doelgroep?

De stichting heeft een bewuste keuze gemaakt. Waarom worden opgenomen mensen bezocht door de pastoraal werker? Mensen die zijn opgenomen, hebben vaak al een lange historie in de hulpverlening. De situatie is dermate ernstig dat een opname niet kon uitblijven. Dit betekent opnieuw een tegenslag, naast alle moeite die al geïncasseerd moest worden. Deze personen zijn en/of voelen zich vaak afgewezen of beschadigd. Ze zijn op zoek naar houvast, naar begrip en naar medeleven. Het is belangrijk dat er iemand tegenover hen zit die hen serieus neemt, die probeert te begrijpen hoe hun situatie is en wat er in hun hoofd omgaat. De mensen die bezocht worden, zijn

gewone mensen zoals u en wij. Door verschillende oorzaken kan het komen tot een crisis. Wat is het dan belangrijk dat er dan iemand naast deze persoon staat om zo samen eerlijk de vragen die leven onder ogen te zien. Ook al is er niet op alle vragen een antwoord.

Mensen die door de pastoraal werker bezocht worden: ze voelen zich afhankelijk, onbegrepen, eenzaam, geïsoleerd en/of onzeker. Zij kunnen achterdochtig of voorzichtig zijn in de contacten. Dikwijls zijn ze al vaker, langdurig opgenomen geweest. Wat is het belangrijk om een handreiking te mogen doen, om een 'glas koud water' te mogen aanbieden, waarbij het Woord van God mag opengaan, ook al zijn het maar enkele verzen. Wat kan het Woord onverwacht steun geven, als de Heere er in meekomt.

Niet alles is mogelijk

Om de pastorale zorg aan psychisch zieken goed invulling te kunnen geven, is het belangrijk om duidelijke grenzen te hanteren. Pastorale zorg is wat anders dan professionele, maatschappelijke hulpverlening. Daarvoor zijn er de psychiaters, psychologen, maatschappelijk werkers en verdere hulpverleners en begeleiders. Ook hulpvragen op het gebied van huwelijk, opvoeding, ADHD, autisme en dergelijke, zijn niet voor de pastoraal werker. Dan moet worden verwezen naar professionele instanties en hulpverleners, zoals De Vluchtheuvel en Eleos.

Mensen met psychische zorgen, die niet zijn opgenomen, behoren tot de pastorale zorg van de eigen kerkenraad. Dit is een keuze die uit praktisch oogpunt is gemaakt. Op dit moment is er geen capaciteit om ook die - helaas - grote groep te bezoeken. Maar we moeten ons terdege realiseren dat die nood vaak heel groot is. Laten we dat als kerkenraden niet vergeten. Laten we ook voorzichtig zijn met ons oordeel in allerlei situaties. Laten we vooral naast het gemeentelid gaan zitten en contact (blijven) houden, dus ook als het lijden langer duurt. Het zit daarbij niet altijd in 'grote dingen'. Een eenvoudig kaartje of 'een belletje' kan al zo goed doen.

Het dagdeel thuis is wellicht een minder geschikt bezoekmoment, omdat deze persoon dan vooral even gewoon thuis wil zijn.

Een praktijkvoorbeeld

Een zoon uit een groot gezin wordt opgenomen in een psychiatrische instelling. Af en toe mag hij een dagdeel naar huis. De kerkenraad wil deze momenten benutten voor een pastoraal bezoek, maar het maken van een afspraak blijkt moeilijk te zijn. (PS: de situatie is gefingeerd, maar wel gebaseerd op werkelijke gevallen).

Wat is hier aan de hand? Onderling overleg met betrokkenen is van groot belang. Het is belangrijk om als kerkenraad te vragen wat een goed moment is om te bezoeken. Het dagdeel thuis is wellicht een minder geschikt moment, omdat deze zoon dan vooral even gewoon thuis wil zijn. Dat kan betekenen dat een ambtsdrager bij voorkeur naar de instelling gaat om daar een bezoekje te doen. Dat vraagt wel wat meer inspanning. Ook dan is het belangrijk om een afspraak te maken die goed past voor deze zoon en zijn hulpverleners. En natuurlijk kan er iets tussenkomen. Of deze zoon ziet het op het laatste moment toch

niet zitten. Misschien is het alleen mogelijk om elkaar even een hand te geven.

Conclusie: het contact, het meeleven en begrip zijn uiterst belangrijk. Het gaat in de eerste plaats om de persoon in kwestie en wat in zijn of haar situatie het beste past. De ambtsdrager moet dus goed zijn plaats weten en empathie (een antenne voor deze doelgroep) tonen. Soms moet de ambtsdrager (tijdelijk) een stapje terug doen en de persoon ruimte geven. Maar zorg dat u er bent voor de persoon in kwestie en laat dat ook weten. Een volgende keer zal er aandacht zijn voor enkele bekende of minder bekende ziektebeelden. Daarbij zullen zo mogelijk handreikingen worden gedaan voor gemeenteleden en ambtsdragers.

(wordt vervolgd)

Waarde,
Ooltgensplaat,

G. van Veldhuisen
K.J. Nipius

Een stem uit het verleden

*Hij houdt Zijn toorn niet in eeuwigheid,
want Hij heeft lust aan goedertierenheid.*

Micha 7:18

Er zullen zielen zijn, die met het oog op de verwisseling van het oude en nieuwe jaar gezegd zullen hebben: Heere, zal ik nu weer met die oude schuld het nieuwe jaar in moeten? Hun schuld is weleens bedekt geweest toen zij in de liefde Gods mochten delen. Het is weleens geweest alsof zij geen zonde meer hadden toen zij in dat volbrachte Borgwerk van Christus mochten inblikken. Maar bedekte schuld is geen vergeven schuld. Het is weer teruggekomen. De verzuchting van zo'n ziel is of hun schuld in een weg van recht en gerechtigheid vergeven mocht worden, ja, geworpen mocht worden in een zee van eeuwige vergetelheid. Dat God hun schuld nooit meer gedenken zou. Wat zou dat toch een blijdschap voor hun ziel zijn. Het is weleens zo sterk in hun ziel geweest in het uitzien naar die weldaad, dat zij hebben gezegd: 'O God, als dat nu in mijn ziel gebeuren mag, als Uw eigen werk, dan zou het in mijn hart zijn:

*Ik zal met vreugd' in 't huis des HEEREN gaan,
Om daar met lof Uw grote Naam te danken;
Jeruzalem, gij hoort die blijde klanken:
Elk heff' met mij de lof des HEEREN aan.*

Zij zijn niet zonder hoop het nieuwe jaar tegemoet gegaan. Wat hebben zij het vaak in het verborgen voor Gods aangezicht neergelegd, doch daar hebben geen zaken plaats gehad. Wat een teleurstelling! Hadden zij er recht op? Och, nee. De Heere is aan hen niets verplicht. Maar zij hadden het zo gehoopt dat zij in de ruimte geplaatst zouden worden. Ons bestaan rekent, maar het geloof redeneert niet. Dat in stilheid en vertrouwen uw sterkte mocht zijn!

wijlen ds. W.C. Lamain